

Sveriges unga akademi
2019-04-07

Dnr. U2018/04199/UH
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar angående betänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78)

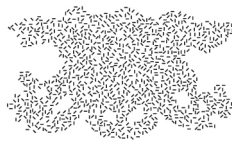
Sveriges unga akademi (SUA) anser att det är viktigt att främja internationaliseringen av svenska högskolor och universitet. Vi anser att ökad internationalisering ökar kvaliteten på forskning och undervisning vid lärosätena och därigenom även Sveriges internationella konkurrenskraft. SUA stödjer i huvudsak de förslag som ges i utredningen och i synnerhet det övergripande syftet som anges i utredningen om att universitetens och högskolornas internationella verksamhet ska syfta till att stärka kvaliteten i högre utbildning och forskning. SUA är också positiva till den breddning av lärosätenas uppdrag att arbeta med internationalisering som föreslås i utredningens första delbetänkande genom en ändring av Högskolelagen, då det sänder en tydlig signal till lärosätena om vikten av att utveckla sitt arbete med internationalisering och internationellt samarbete.

SUA välkomnar också särskilt att Internationaliseringsutredningen har tagit hänsyn till flera synpunkter som vi tidigare har betonat, däribland förslag för att underlätta ansöknings- och handläggningsprocesser. Vi lämnar här ytterligare synpunkter på valda delar i utredningen som särskilt berör yngre forskares villkor.

Förändringar av processen, snabbare handläggning och tidigare besked

Utredningen lämnar förslag och rekommendationer till åtgärder på myndighets- och lärosätetsnivå som syftar till att vidareutveckla processen för att komma till Sverige som student. Bland annat att föreslår utredningen att processen att komma till Sverige som avgiftsskyldig student effektiviseras, samt att lärosätena och Universitets- och högskolerådet ser över möjligheterna att förkorta såväl handläggningstider som ansökningstider. Utredningen lämnar också förslag och rekommendationer som syftar till att utveckla smidigare och effektivare migrationsrättsliga processer som ger snabbare handläggning och tidigare besked.

SUA tillstyrker rekommendationerna, då det är av yttersta vikt för rekryteringen av internationella studenter och medarbetare att processen effektiviseras och handläggningstiderna minskas. Idag beviljas uppehållstillstånd för studier på grund- eller forskarnivå vanligen för kortare tid än den totala studietiden, vilket innebär att studenten måste ansöka om förlängning av uppehållstillstånd. Då det inte är helt ovanligt att tillstånd försenas, riskerar det medföra att studenten (eller medarbetaren) inte kan delta på internationella konferenser, i forskningssamarbeten etc. vilket utgör centrala komponenter i

doktorandutbildningen. Vi ser regelbundet detta hända med våra internationella medarbetare och doktorander och det är ett stort problem inte bara för dem utan lika mycket för oss som forskningsledare. Vi vill därför starkt poängtera behovet av att processen samordnas och effektiviseras för att öka Sveriges attraktionskraft som forskningsnation.

Språkutbildning och språkstöd för anställda och studenter

SUA är särskilt positiva till Internationaliseringsutredningens ansats att uppmana lärosätena att initiera eller vidareutveckla språkutbildning och språkstöd för både anställda och studenter. I slutbetänkandet rekommenderas bland annat att universitet och högskolor ska verka för ökade möjligheter för engelsktalande studenter att ta sig an uppdrag som studentrepresentant och förtydliga villkoren för deltagande i olika forum liksom möjligheterna till språkstöd, samt att erbjuda studentkårerna stöd i översättningen av deras styrdokument såsom stadgar, verksamhetsplan och policydokument.

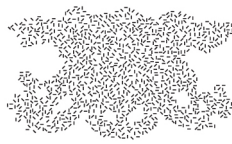
SUA tillstyrker rekommendationerna, då det är viktigt att icke-svensktalande personal och utländska studenter på avancerad nivå erbjuds möjlighet att verka på likvärdiga villkor som svensktalande personer. Det är dels en fråga om likabehandling men också om kvalitet och att tillvarata alla medarbetares och studenters kompetens fullt ut.

Övrigt

SUA anser vidare att ett antal viktiga åtgärder för att främja internationalisering och rörlighet saknas i utredningens förslag.

Möjlighet att söka bidrag och postdok-tjänst innan disputation

SUA anser att det är ett problem att doktorander i slutet av forskarutbildningen på grund av behörighetskrav regelmässigt hindras från att söka postdok-tjänster och postdok-bidrag innan de avlagt doktorsexamen. Idag är endast sökande med avlagd doktorsexamen behörig att söka postdok-tjänster i Sverige och många forskningsfinansiärer kräver också avlagd doktorsexamen innan det är möjligt att ansöka om bidrag för postdok-vistelse. Konsekvensen av detta är att svenska lärosäten ofta misslyckas med att rekrytera de bästa nationella och internationella unga forskarna som postdoks, vilket vi ser allvarligt på. Orsaken till det är att internationellt, och speciellt i USA, finns en årlig ”jobb-cykel” inom många (dock inte alla) akademiska ämnen. Meriteringstjänster, postdoktortjänster och forskartjänster utannonseras i regel ut under hösten och vintern för tillträde följande hösttermin. Under denna period är det framför allt doktorander på sista året av sin utbildning som söker och får dessa tjänster. Därefter slutför de sin avhandling och disputerar, innan de tillträder tjänsten. De bästa unga forskarna har alltså redan jobb som biträdande lektor (”Assistant Professor”) eller postdoktor när de disputerar och får sin doktorsexamen, vid den tidpunkt då de är behöriga att söka postdok-tjänster i Sverige.

På samma sätt gäller ofta att doktorander i Sverige som vill ansöka om bidrag för internationell postdok ska ha *avlagt* doktorsexamen vid ansökningstillfället, med onödiga uppehåll och ledtider i studier och arbete som konsekvens, och i värsta fall missade chanser till internationell erfarenhet.

För att stärka den internationella konkurrenskraften bör Sverige anpassa sig till internationella normer. Inkommande och utresande doktorander måste ges möjlighet att söka postdok-tjänster vid svenska lärosäten och postdok-bidrag från forskningsfinansiärer innan disputation, självfallet med villkoret att doktorsexamen har erhållits vid tillträdet. För att säkerställa att doktoranden verkligen är i slutskedet av forskarutbildningen bör det vara obligatoriskt att i ansökan (för anställning som postdok eller för bidrag) ha ett intyg där handledaren intygar att datum för disputation är beslutat.

Åtgärder för att främja mobilitet

SUA är positiva till ett vidareutvecklat stipendiesystem som föreslås i utredningen, men anser att viktiga målgrupper saknas i utredningens förslag. SUA föreslår att stipendiesystemet bör vidareutvecklas även för andra ut- och inkommande yrkes- och utbildningskategorier till exempel seniora¹ forskare och doktorander. Stipendie- och anslagsmöjligheter bör inrättas för vistelser i Sverige under olika tidsperioder, från enstaka veckor till flera månader eller år. Det är av stor vikt att det finns ett flexibelt och välutvecklat stipendiesystem eftersom behov och förutsättningar ser olika ut inom olika ämnesområden.

SUA anser att lärosätena bör utarbeta och implementera lokala åtgärder som bidrar till en internationell forskar- och lärmiljö. Lärosätena bör uppmuntra och underlätta för seniora forskare, lärare och annan personal att periodvis vistas utomlands. Så kallade *sabbaticals* (en längre vistelse vid ett utländskt lärosäte) bör regelmässigt ingå i lärartjänster. I de fall medel som lärosätena avsätter medel för *sabbaticals* bör de även täcka merkostnader för medföljande familj för att inte missgynna forskare som är föräldrar.

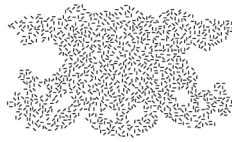
SUA anser vidare att forskningsfinansiärerna ska verka för att öka internationaliseringen inom svensk forskning genom att erbjuda finansieringsmöjligheter för *sabbaticals* för ut- och inkommande seniora forskare.

Ökade kostnader och administration

Just nu bereds minst två utredningar (Internationaliseringsutredningen samt Styr och resursutredningen) med stor relevans för universitets- och högskolesektorn och inom ramen för Utbildningsdepartementets ansvarsområde. SUA ser en risk i att flera av förslagen, om de genomförs, kommer att leda till ökad administration och på så vis vara kostnadsdrivande för sektorn. Vi oroas över att detta riskerar leda till en omfördelning

---

¹ Med seniora forskare avses här alla former av anställningar som forskare efter postdok.

SVERIGES UNGA AKADEMI

---

av resurser från utbildning och forskning till administration, om förslagen ska finansieras inom ramen för lärosätenas befintlig verksamhet. Att på detta sätt dränera resurserna för forskning och högre utbildning vore ytterst olyckligt. Det riskerar att på sikt leda till sämre utbildning och forskning vid svenska lärosäten och därmed minskad konkurrenskraft för Sverige.

För Sveriges unga akademi,

Anna Wetterbom, VD